

Răsăritul nostru

UNICUL ORGAN SURDO-PEDAGOGIC DIN ȚARĂ

Dir.: V. D. LEORDA — Redacția și administrația:
Calea 13 Septembrie Nr. 221 — București

Apare lunar

Abonament pe an Lei 500 | Pentru Instituții Lei 5.000

SURDO-MUȚII

de regretatul prof. I. CIORANESCU

Surdo-muții sunt oameni ca și noi cei în toate simțurile; ei sunt înzestrați de natură cu aceeași calitate și direcție, au aceeași predispozițiune spre bine sau spre rău, ca și noi cei cu auz. Natura i-a înzestrat și pe ei cu o inimă în stare să simtă bucurii și dureri, emoții și incitări felurite. Inteligența lor adesea umeste; rațiunea și puterea de pătrundere pot fi cultivate și înălțate la nivelul sufletelor de elită. Prin o îngrijire deosebită, prin cultură metodică ce preînde metodică, tact, multă răbdare și devotament, surdomuții pot fi puși în contact cu lumea, pot deveni membri folositori societății și în multe privințe pot întrece pe cei ce auz.

Rareori natura și de cele mai multe ori accidente, întâmplări nenorocite, boli și predispoziții moștenite au făcut neoaameni din breșele ființe omenești, răpindu-le auzul, simțul cel mai nobil. Prin auz omul se instruește, sufletul său se cultivă, mințea i se luminează, i se dezvoltă, tot trecutul i se înfățișează în imagini evocate de comunicarea prin graiu, abstractul se concretizează și părțile de cunoștințe ce altfel ar rămâne obscure, sunt lămurite, evidențiate și puse la contribuție prin ceea ce auzim despre ele. Prin auz, omul e mereu în legătură cu semenii săi; impresiile acustice lucrează fără încetare asupra creierului său și, când este atent, nu-i scapă nici un șmormot, nici un sunet: totul e prins de ureche și adus la cunoștința creierului.

Surdo-mutul e ca și lipsit de organul auzului, deci e izolat de societatea omenească. El habar n'are de ceea ce se petrece în jurul său. Singurile impresii ce lucrează asupra creierului său sunt cele optice: ceea ce vede cu ochii lui. Surdo-mutul își orientează mișcările, acțiunile, întregul său fel de a fi și toată viața sa, numai după ceea ce vede. Și fiindcă văzul fără auz nu ne dă toate temeiurile și motivele adevărate ale acțiunilor omenești, surdo-mutul înțelege greșit cauzele și efectele: mai tot mereu rămâne nedumerit, și cum ochiul, singura fereastră ce duce lumina cunoștințelor la sufletul său ce plutește într-o singură tăcuță ca liniștea mormântului, cum ochiul adesea îl înșală și nu-i spune totul, surdo-mutul e neîncrezător și în lumea oamenilor, și în orânduirea societății și în mersul lucrurilor și în sine însuși. Trăind o viață întreagă într-o nesfârșită liniște, neturburată de nici un șmormot, de nici un sunet, de nici un strigăt, de nici o șoaptă, sufletul său e o tabulă rasă în ce privește impresiile acustice. De aceea surdo-mutul rămâne mult în urma celorlalți oameni în ce privește dezvoltarea minții, judecării, înțelegerii și în toate manifestările intelectuale. Până la bătrânețe el rămâne un copil mare.

Surzenia are o influență covârșitoare asupra omului, transformându-l într-o ființă cu totul nenorocită. Surdo-mutul e mai de plâns decât orbul. Orbul, prin vorbire, e mereu în contact cu lumea, care îl compătimește, îl încurajează, îl înconjură, îl pune în cunoștință despre tot ce e pe lume. Cauza acestei binevoitoare purtări față de orb, este că oricine poate să-și închipuie ce mare nenorocire e să pierzi vederea, căci oricine a fost în vreo așa situație în vreo noapte întunecoasă când nu se vedea nimic, ori când i s'a stins lumina în vreun loc întunecos, numai auzi: „dar bietul orb care o duce într-un așa întunec în toată viața, ce o fi pe inima lui?”. De aci înduioșare, milă și com-

pătimire pentru orbi, li se respectă nenorocirea și se caută mijloace pentru a li se indulci cătuș decât teribila soartă.

Surdo-mutul n'are parte nici de milă, nu i se respectă nici nenorocirea, și nici măcar nu e lăsat în pace, de nu se poate ajuta, dar măcar nestăruindu-se să neoropsit, să-și caute de nenorocita lui soartă. Lumea însă nu-i crede surdo-mutul: îl vede ades voinic și sănătos, cu ochi buni, cu înfățișare ce nu lasă nimic de donț, cu mișcări vioale, așa că nu se observă nimic din ce ar inspira milă. Dacă îi lipsește auzul, se crede în genere că nu e cine știe ce pagubă, iar dacă nu poate să vorbească, se crede că asta e din pricină că e prost sau s'a prostit din vreo boală. Nimeni nu-și dă seama de ce va să zică să nu auzi niciodată absolut nimic, fiindcă nimeni din cei cu auz nu au fost vreodată în așa nenchipuită situație și apoi să revină iar la auz, după cum ai reveni la lumină dintr'un întunec bezna. De aceea nimeni nu ia în serios, iar bietul nenorocit lovit de această soartă amară, ajunge și obiect de batjocură, obiect de exploatare și oropsit, cât trăiește. Câte zicători, poezii și ne-cazuri nu se fac pe socoteala surdo-mutul. Noroc însă că ei nu le aude spre a-i mai mări și pe această cale durerea ce-i îmbracă umilul său suflet. Orbul e privit ca un nenorocit vrednic de compătimire și ajutor, surdo-mutul ca un nebun de care să dai să scapi, ca un țicnit, ca o ființă cu care sa n'ai nici înclin în mână. Câte ne-cazuri nu-i fac surdo-mutul, nu numai copiii fără de minie, dar și oamenii în toată firea. Câte ne-cazuri nu îndură, câte umilințe nu rabdă, câte dureri nu înăbușe, câte decepții nu-i amărăsc zilele, câte bucurii și întristări nu trec prin inima sa risipindu-se ca fumul în bătaia vântului, căci n'are puțină să le împărtășească și altora.

Fiind în deoște considerat de lume ca „un nebun”, „un prost” și tratat ca atare, surdo-mutul simțitor, își dă seama de situația sa în mijlocul lumii, vede purtarea ce toți o au față de el, și caută ades în mod stângaci să ia măsuri de asigurare contra răutății omenești. El devine curând neîncrezător în toată lumea și bănuitor față de toți. Adesea se enervează din lucrul de nimic, îi sare țandăra și nu poate fi domolit ușor. Așa de ex.: când vede pe cineva vorbind, crede că numai decât e vorba de el, că i se pregătește iar cine știe ce neplăceri și devine bănuitor.

Surdo-mutul fiind stăpânit numai de ceea ce știe și vede el cu ochii lui, e condus în acțiunile sale numai de ceea ce ștute și dobândite pe această cale. El judecă și apreciază lucrurile numai din punct de vedere al raporturilor ce cad sub simțul vederii, de ex.: ia pe oameni de pe haie și exterior, lucrurile de pe formă și mai ales de pe culoare și surăuare. De aceea ei cred și mai ales fetele, că pentru a fi oameni de condiție, trebuie neapărat să fii îmbrăcat luxos și atâta tot, ceea ce îl predispoaze să năzuească spre lux și podoabe exterioare cât mai bătoare la ochi și nici habar n'au de cealalte calități ce nu cad în sfera lor de observare.

Surdo-muții sunt în genere capabili de cultură și cu mulți din ei ajungem la rezultate uimicioare. Ei sunt dotați cu graiu ca toți oamenii, și cu meșteșug se poate cultiva graiul prin mijloace mecanice, ducându-i treptat la vorbire și șriere de sunete, si abe, cuvinte și propozițiuni, apoi la vorbire ca lumea, citire și cunoștințe necesare în

Primul ziar românesc

În curând se împlinesc 120 de ani de la apariția organului „Curierul românesc” al lui Ion Heliade Raulescu, primul ziar românesc.

Acestei zile, presa română ar trebui să-i dea o deosebită însemnatate, socotind-o ziua ziarului românesc.

Să știm că dacă noi Românii am progresat în ultimul veac atât de mult, se datorește în mare

parte și presei care a fost întotdeauna la înălțime, raspunzând ideii libertății și egalității în toate straturile sociale.

Avem dar datorită să dăm acestei zile un fast deosebit pentru a întări în noi credința într-o vișă sănătoasă și renoi puterile de dezvoltare a scrisului românesc în ziare în interesul, înălțarea culturii și poporului muncitor.

Din viața lui Newton

Am auzit cu toți de numele lui Isaac Newton, ilustrul descoperitor al legii gravitații universale. Într-o zi acesta a invitat pe un prieten al său la masă.

Prietenul veni la ora mesei și după ce așteptă o oră pe Newton, acesta ne mai ieșind din camera de lucru, se servi singur din puț gătit sub clopotul de metal tradițional. După ce se ospătă cu jumătate de pui, văzând că Newton nu mai vine, așeză jumătatea de pui sub clopot.

Târziu sosește și Newton spunând că îi este foame. Ridicând clopotul și văzând puul numai jumătate, zice: „A! pardon, cre-

deam că n'am mâncat. Văd că m'am înșelat”.

Numai așa se poate ajunge la a deveni un om mare de seamă lui Newton.

Newton era atât de preocupat de lucrările sale încât uita să și mănânce.

Acei cari se interesează mai mult de masă, având grija numai să-și imbibe stomacul, și în schimb nu se preocupă cât mai mult de meseria ce îmbrățișează, nu pot progresa. Activitatea lor rămâne staționară, fără nadejde de înaintare.

Exemplul lui Newton să-l luăm aminte.

contact cu lumea. Găsim printre ei, ca și printre noi cei cu auz exemplare de tot felul: inteligenți, talentați, mijlocii, nevoiași și mulți nevoți, din cari nu pot ieși nimic, oricâtă artă, strădanie și răbdare s'ar întrebuița.

Surdo-mutul lasat în voia soartei lui se știe ce rămâne: un desmoșenit al soartei și un paria al societății. Surdo-mutul educat în școli învață vorbirea cu graiu, cedrea vorbirei ațora de pe mișcările gurii și fizionomiei, scriere, etc.

Auzul, fiind simțul ce contribuie mai mult ca oricare altul la cultura și înobilarea surdității cu sentimente gingașe, surdo-mutul rămâne cu sufletul aproape primitiv. El n'a avut parte să știe giasu, dujos al mamei când îl mângăie, nici țipeul jalnic al unui copil, căine, puț, lovit, nici muzica cea dătoare de sunete armonioase, etc. Ca urmare, nu prea știe ce e milă, iubirea de aproapele, recunoștința, demnitatea, cruțarea, etc. Dacă totuș le practică, e și le-a deprins prin imitare.

Cei mai mulți învățători de surdo-muți susțin că surdo-muții nu știu ce e iubirea. Vestitul profesor de surdo-muți francez Sicard scrie: „Surdo-mutul prețuște numai plăcerile concrete. Lui îi lipsește chiar acele simțuri pe care natura le-a sădit în animale: iubirea de părinte. Dovadă, mângăierile și desmierdările mamei - a care toți copiii sunt atât de simțitori și primitivi, totuși nu pot să pătrundă la inima surdo-muților”.

Asemenea, celebrul doctor Hard, care s'a ocupat cu studiul urechii și surzeniei, zice: „nici o ființă omenească nu e așa de nesimțitoare ca surdul neinstruit și mai incapabil de a se pune în contact cu omenirea; chiar când are

oarecare cultură, surdo-mutul nu e capabil să participe la toate mișcările inimii, la dureri și bucurii. Toate acestea îi mișc. prea puțin sufletul și fac asupra lui prea slabe impresii. Surdo-mutul nu e capabil să-și iubească părinții ca omul în toate simțurile. Recunoștința și mulțumirea, în genere așa de rare la toți oamenii, sunt cu mult mai rare la surdo-muți”.

Dascălii germani însă contrazic aceste păreri prin exemple numeroase. Adevărul stă de partea fiecărui. Surdo-mutul neinstruit, e drept că n'a avut cum să-și innobileze sufletul cu simțăminte superioare. Aceste simțăminte n'au pe unde pătrunde în suflet, căci singura cale îi este ermetic închisă, prin lipsa auzului. Dacă îl lăsam să crească așa, atunci, cei mai mulți surdo-muți, nu se abat dela precizarea lui Hard și Sicard.

Totuși, am văzut la copiii surdo-muți înclinări sufletesti ce nu corespund deloc aprecierilor celor doi specialiști francezi, și anume: copiii surdo-muți aduși la școala din București, arătau o dragoste așa de aprigă către părinții lor, un atașament așa de strâns, încât de multe ori părinții nu s'au putut să-și pătrundă la exploziile de iubire ale copiilor surdo-muți aduși la școală. Gesturile acestora, strigătele lor, lacrimile vărsate la despărțire, sunt înduioșătoare. În scutul timp de când dau lecții surdo-muților, fără să știu ce fel și cum, m'am văzut repede copleșit de o avalanșă de simpatie din partea micilor nefericiți. Acele simpatii și semne de recunoștință și mulțumire sunt exprimate atât prin cuvinte îngăduite de vocabularul învățat de elevi, ca: „domnul e bun, etc.” cât mai ales prin fa-

(Continuare în pag. 2)

Surdo-mușii ca membri ai societății

de ECAT. BABRU

Dintr'o anchetă întreprinsă în acest sens, reiese că majoritatea mușilor angajați, au liber numai Duminica. Un număr mare de muși au liber și Sâmbăta după masă sau în altă zi de lucru a săptămânii și numai un număr mai mic au timp liber mai mult: 3 zile până la 4 săptămâni pe an.

Numărul mic al zilelor libere se explică pentru că un mare număr de muși lucrează acasă, muncă țărănească, ocupații la care nu se obișnuiește vacanța de oarece înunca este variată și permite de ajuns timp de recreație.

În general, lucrătorii de fabrică, au mai mult timp liber decât servitorii particulari. Problema se pune: cum își petrec mușii timpul liber. Cei mai mulți au răspuns la chestionarul dat în acest scop, astfel:

1. Croșetat, cusut, cârpit, muncă de grădină, tăiatul lemnelor, curățitul și alte lucrări în casă.
2. Ca și grupa I, ajutor în casă, dar și cetit.
3. Cetit, plimbare, scriere, desemn, joc.
4. Excursii și sport.
5. Joc, desemn, ședere, recreație, vizite, dormit.
6. Plimbare și ședere la cârciumă.

Grupa a 5-a (57 bărbați, -8 femei) este atât de mare pentru că s'au numărat și cei bătrâni și infirmi. Dar felul în care își petrece timpul liber, depinde de felul muncii și numărul zilelor libere. Acel cu o singură zi liberă va prefera să se odihnească. Faptul că mulți au răspuns la chestionar că „citeșc”, însemnează că ei nu vor să se arate mai prejos de cei cu auz, ori că, în cele mai multe cazuri, răsfoiesc reviste cu poze și cărți. În puține cazuri este adevărat că „citeșc”.

O față a răspuns că „citește mult și se duce în fiecare Duminică la biserică”.

Alt răspuns: „Citește mult literatură de artă și alte cărți și desemează ca „amatoare”. Este știut că mușii se plimbă mult și fac excursii. Plimbările sunt într'adevăr o compensație pentru cel surzi, înlocuind auzul prin vederea lucrurilor. Despre un surd de 40 ani, care lucra într'o gospodărie țărănească și ca muncitor cu ziua la vecini, se spune: „Se plimbă și observă creșterea plantelor, ceea ce îl interesează foarte mult”.

E curios că nimeni n'a completat întrebarea dacă fac sport, dacă fac parte dintr'o asociație, dacă petrec într'un fel, sau dacă se duc la cinematograful.

Unii surdomuși se ocupă de predilecție cu lucruri feminine: croșetează, cârpesc ciorapi, gătesc, etc. Din timp în timp întâlnim cazuri curioase: „Adună ceasuri vechi și se joacă cu ele”, „se uită ceasuri întregi pe fereastră”, „umbă prin oraș”, „se duce zilnic la gară ca să privească la construirea unei clădiri și se uită la lucrători, „și bate joc și chinuște animalele”.

Răspunsurile acestea ne arată lipsurile spirituale ale mușilor. Avem însă și răspunsuri mai îmbucurătoare: O lucrătoare de fabrică răspunde că „îngrijește de casă, și de părinții bătrâni”.

Bărbatul surd al unei femei cu auz, un mecanic, are un atelier

în casă, face jucării pentru amândoi copiii sai. Citește cărți și reviste relative la ocupația sa. Face zilnic o plimbare și lucrează în grădină.

Laca datele ar lăsa să se vadă că mușii muncesc mult, adevărul este ca mușii au grija să-și tacă singuri desul timp liber și lucrul lor nu corespunde cu ceea ce ar putea ei să iacă.

E drept că uneori se cere prea mult de la ei și în aceste cazuri, asistența ar trebui să intervină pentru ajutorarea lor.

În Elveția, există o lege pentru munca servitorilor, care prevede: 14 ore pe zi ocupație, inclusiv timpul de masă, lunar 6 după amieze libere, de cel puțin 4 ore fiecare, dintre care cel puțin două să cadă Duminica. Una dintre după amiezele libere, trebuie să fie de 8 ore. După un an de muncă, 14 zile concediu plătit. Dacă își petrece timpul liber în altă parte, trebuie să i se dea 3 franci pe zi. Pentru lucrătorii de fabrică și meseriași ar fi de dorit ca, pe lângă Duminică și Sâmbăta după masa, libere, să aibă încă cel puțin 8 zile libere pe an, plătite.

FELUL DE LOCUINȚA, STAREA FAMILIEI ȘI CONFESIUNEA

1. Locuința și viața familială.

Din 669 absolvenți, locuiesc:

1. La părinți, la mama, la tata, la părinți vitregi: 110 bărbați și 153 femei.
2. La frați, surori, alte rude sau tutori: 47 b., 62 f.
3. La stăpân, ca muncitori sau servitori: 18 b., 20 f.
4. La stăpân, ca ucenic: 1 b.
5. La străini, ca chiriași: 34 b., 6 f.
6. La streini, fără plată, trăind din avere proprie: 5 b., 3 f.
7. În familie proprie (căsătorii, o femeie divorțată): 39 b., 22 f.
8. La chiriași în casă proprie: 1 femeie.
9. În casă proprie, singuri: 3 b.
10. În locuință proprie, cu servitori proprii: 3 femei.
11. Îngrijiți în institute: 66 b., 76 f.

Total: 323 bărbați, 346 femei.

Majoritatea mușilor trăiesc în familie. Unii sunt tratați cu iubire, iar alții sunt întreținuți pentru bani. Între aceste două extreme sunt o serie de nuanțe de tratament. 56 la sută dintre muși locuiesc la părinți sau la surori. Trebuie accentuat că nu este bine ca mutul să se întoarcă pentru totdeauna în casa părintească. Părinții, din grijă sau de rușine îl izolează prea mult pe mut de lumea în care trebuie să trăiască. Vine apoi un moment când este silit să vie în contact cu lumea și nu se mai poate adapta. Neînțelegerea cu oamenii și lipsa lor de simpatie îl face pe mut să se interiorizeze, să privească lumea cu dușmănie și să nu mai aibă încredere în oameni.

Dacă se întâmplă să mai fie și rău dotat nu se mai poate înțelege cu nimeni și trebuie internat într'un institut de asistență sau chiar de turburări mintale.

Da! Mușii noștri sunt/niște bieți oameni și soarta lor întunecată se deduce mai ales din nu-

mărul mare al celor cari sunt în internatele streine.

2. Surdomușii adulți cari trăiesc în institute.

1. În institute de muși: 54.
2. În institute de asistență și în cămine de bătrâni, cu auz: 54.
3. În institute pentru bolnavi mintali: 27.
4. În cămine de ucenici și institute de muncă: 7.

Total: 142.

Deci 21 la sută dintre mușii anchetați, trăiesc în institute. În timpurile mai noi, se înființează aziluri pentru mușii adulți, inadaptabili la viața obișnuită. Ei nu se simt totdeauna bine în azilele de oameni săraci și neputincioși, de aceea nouile aziluri se numesc „Bürgerheim” sau „Bürgerasil” unde ei stau împreună cu alți pensionari și se simt destul de bine, ajutându-se mult între ei și făcându-se folositori pentru ceilalți.

În Elveția, există un mare număr de muși slabi la minte, ori cu turburări mintale care sunt internați în institute corespunzătoare. Sunt anume 32 la sută din numărul total al mușilor. În general procentul mușilor cari se află în astfel de institute, e de 8 ori mai mare decât procentul populației întregi.

În Bavaria, numărul acesta este de 4,5, în Danemarca de 10 ori mai mare.

Poate cifrele acestea nu sunt tocmai exacte. Sigur este că peste tot, procentul surdomușilor slabi mintali sau bolnavi la minte este mai mare decât al celor cu auz. Două cauze explică numărul acesta mare: O cauză provine dintr'o eroare de înțelegere a smușilor și ca urmare se consideră ca rătăciți mintal. A doua cauză este izolarea în care sunt lăsați smușii și care îi duce ușor la întunecarea minții.

Sarcina societății este să-i scoată din această izolare prin înțelegerea și ajutorarea lor. Dacă avem în vedere aceste considerații, numărul smușilor rătăciți și întunecați la minte, nu este mai mare, ci poate chiar mai mic decât al celor cu auz, dat fiind că ei sunt feriți de surmenaj mintal și de multe din otrăvirile la care sunt expuși cei cu auz.

Dintr'o statistică reiese clar că smușii cari n'au învățat la școală și cei slabi la minte au mai multă nevoie de ajutor într'un azil, decât ceilalți.

În Elveția se citează institutul din Türibenthal pentru bătrâni slabi mintal, surdomuși, pentru că aceștia nu puteau fi redați nici familiei, nici societății. Ei învață acolo o meserie.

Institutul Hirzelheim din Regensberg pentru femeile smute, fără familie, pentru a fi ferite de viciul străzii deoarece la smuși instinctele sunt mult mai nestăvilite. Alte concluzii nu se pot trage, deoarece asistența smușilor este încă puțin dezvoltată.

3. Căsătoria surdomușilor.

Dintre 73 căsătorii de smuși, avem 45 unde amândoi soții nu aud. Reiese de aci că smușii se simt atrași între ei pentru că se înțeleg mai bine. Educatorii smușilor sunt împotriva acestor căsătorii, deoarece vorbind între ei prin gesturi, se uită vorbirea cu graiu, învățată cu atâta trudă. În general, surdomușii căsătoriți își câștigă existența, ca și cei nor-

mali. Cauza poate fi și aceea că se permite căsătoria numai între smușii capabili să se întrețină singuri.

Dintre 30 căsătorii mixte, au ieșit 42 copii dintre care numai 2 sunt surdomuși. Dintre 27 de căsătorii unde sunt amândoi soții smuși, a ieșit numai un copil surdomut. În cazuri de ereditate încărcată nu se permite căsătoria decât cu sterilizare în prealabil.

Uneori chiar părinții smuși renunță la copii. Deci nu este întâmplător că dintre 55 de căsătorii între smuși, 20 au rămas fără copii. Este clar că copiii cu auz ai părinților surzi, nu pot fi crescuți ca ceilalți copii. Ei văd deosebirea între ei și părinți și de vin obraznici și neascultători.

Cât despre soț și soție iară auz, este bine ca soția să fie cu auz, căci ea crește copiii și face cumpărături etc., pe când dacă este invers — soțul aude — căsătoriile acestea nu durează.

4. Limba maternă și religia.

În general spunem că limba maternă este părăsită când smutul învață într'o școală cu o altă limbă. Limba învățată la școală devine limba vorbită și acasă. În privința religiei ca și a naționalității se poate spune că de obicei minoritarii au un număr mai mare de surdomuși fiindcă trăind în majoritate streină, se căsătoresc între ei.

În Elveția se face o excepție dela regulă, căci minoritarii sunt veniți mai târziu (catolicii, evreii), iar băștinașii au un număr mai mare de surdomuși din cauza mediului geografic neprielnic.

Surdo-mușii

(Urmare din pag. 1)

miliaritatea și libertatea cu care întrebă de tot, poporul de întrebări ce-mi pun la orice ocazie, mai ales aia din care e de clasă, când se țin roșii împrejurul meu și celorlalți colegi. Când acești oasmeșteni își dau seama ce vreau cu ei, când vad că se pot face înțeleși de lume prin arta de care iac uz spre a-i deprinde să vorbească cu gura, în ochii lor se vede lumină vie de mulțumire și recunoștință. Iubirea de patrie am observat ca e ce puțin tot așa de vie ca și la copiii normali. Câtă disperare vezi în figura micilor nenorociți când au învățat să răspundă de ex.: la întrebarea „unde?”.

— Unde e tata?

— Tata e... mori... și arată cum sta cu mâinile pe piept, cu rața'n sus și cu ochii închiși.

Surdo-mușii sunt capabili de sentimente noaple, cari pot patrunde la sufletul or prin aie cai, decât prin auz, drumul drept și natural al culturii. Se pot însuși prin vedere până capătă grai și vorbire. Se pot însuși prin cetire, conversațiuni, lecții, ca și cei cu auz de îndaca ce au ajuns în stare să stăpânească un vocabular mai mult sau mai puțin bogat, pe care să se poată construi edificiul cel mare al culturii generale, al însușirii cunoștințelor cu care să poată ieși în lume. Aceasta însă nu este așa de ușor de făcut, pe cât e de spus. Totuși, prin silințe uriașe, prin răbdare și stăruințe necunoscute ce orlalte categorii de membri ai corpului didactic, învățătorul de surdo-muși reușește după ani de muncă să învingă ceea ce până deunăzi se credea imposibil și să da graiu vorbitor mușilor, să înlocuiască urechea prin ochiu așa că surdo-mușii să prinză vorbele și propozițiunile spuse de alții după cetirea de pe buze, să ținem lecții simultane cu copiii surzi și muși ca și cu copiii normali — lucru ce li credeam și eu la început imposibil — dar care e azi un adevăr realizat.